

Verhuizing museum op Odubers prioriteit

"De vondsten moeten uit de dozen"

door Eef Hermers

ORANJESTAD —Voor geologe Vivi Ruiz en directeur Evelino Fingal van het Arubaans Archeologisch Museum is Arubadag vooral dit jaar van essentieel belang. In Nederland wordt namelijk tijdens het bestedingsoverleg beslist of het Arubaanse museum groen licht én een subsidie van vier miljoen florin krijgt om te verhuizen naar het bestaande Ecury-pand in de Schelpstraat. Het museum staat op de prioriteitenlijst van premier Odubers voor Nederlandse financiering. Fingal: "In het huidige museumgebouw is de situatie met al onze mensen, de berg informatie en de enorme hoeveelheid materiaal bijna niet meer te overzien. Als we hier moeten blijven zitten kunnen we beter in het museum zelf opgravingen gaan doen".

Arubaanse cultuur moet behouden blijven

Het oude gouvernementsgebouw uit 1910 in de Zoutmanstraat is een van de laatste overgebleven koloniale bouwwerken op Aruba. Sinds 1981 is daar het Arubaans Archeologisch Museum onderdak. Op de begane grond is een kantoor en het restauratie- en onderzoeksatelier. Op de bovenverdieping staan in vijf kamers vitrines met onder meer indrukwekkende kruiken die elk een doodshoofd en een hoopje botten bevatten. Een bijschrift zegt: *'Het skelet in deze vitrine is 1,54 meter lang. Hij stierf op de leeftijd van ongeveer twintig tot vijfentwintig jaar. Gemiddeld werden de mannen 36-37 jaar, de vrouwen veertig jaar'.* De heldere inrichting van de tentoonstelling verwijst naar een andere activiteit van directeur Evelino Fingal, die als graficus onder meer de Arubaanse bankbiljetten heeft ontworpen.

Fingal en Ruiz vertellen dat steeds meer schoolkinderen het museum bezoeken. "Dan krijg je het echt benaamd met zoveel mensen", lacht de geologe. "Op het moment hebben we een enorm ruimte tekort. De vondsten kunnen we niet eens tentoonstellen omdat daar simpelweg geen plaats voor is. We gebruiken nog geen tien procent van wat we eigenlijk willen laten zien. Daarom is dit zo'n spannende week voor ons. Als het project wordt goedgekeurd door de Nederlandse overheid krijgen we meer ruimte voor bijvoorbeeld tentoonstellingen, technisch onderzoek, magazijnen en een auditorium voor lezingen. Daar kunnen we dan, zonder al te zenuwachtig te worden, schoolkinderen ontvangen en begeleiden. Hopelijk krijgen we toestemming om het gebouw in de Schelpstraat te kopen, restaureren en in te richten. Het lijkt me heerlijk om alle dozen met vondsten tevoorschijn te halen en ze permanent een plaatsje in de vitrines te geven".

Fingal: "We hebben geluk met de huidige minister van welzijnszaken, Fredys Refunjol. Hij komt zelf uit de onderwijswereld. Hij ziet in hoe belangrijk een museum voor de Arubaanse bevolking is. Veel mensen weten niet eens hoe rijk de Arubaanse historie is. De meest voorkomende reactie is 'goh, zo'n museum zullen de toeristen wel leuk vinden'. Men heeft de neiging om compleet aan

zichzelf voorbij te gaan. Want het museum is in eerste instantie bedoeld voor de Arubaan zelf. Dat is dan ook onze prioriteit. De Arubaan moet zich bewuster worden van zijn eigen geschiedenis om beter te begrijpen waar hij zelf staat en wat de toekomst hem zal brengen. Dat is mijn boodschap voor Arubadag", aldus Fingal.

SNOEP

Het museum krijgt steeds meer leerlingen van basisscholen op bezoek. Ruiz: "Cisteren kwamen twee vierdeklassen van een basisschool uit San Nicolas letterlijk en figuurlijk binnen vallen. Die kinderen zijn echt superenthousiast. Als ze dan het skelet van Malmok zien roepen ze: 'Moet je die tanden zien, hélemaal geen gaatjes!' Dan leg ik ze uit dat de mensen vroeger alles verzamelden wat eetbaar was: wortels, leguanen, vruchten van cactussen en zelfs grote mieren. Ze snoepten niet en aten alleen gezonde dingen uit de natuur. Daarom kregen ze dus ook geen gaatjes. En de gedachte aan een leven zonder tandarts zullen de kinderen uit San Nicolaas nooit meer vergeten!" Ook als Ruiz de potscherven laat zien is er altijd wel een leerling die roept: 'Oh, die hebben wij thuis ook'. De geologe: "Zo zei een knulletje gisteren: 'Bij mijn oma in Santa Cruz ligt de hele knoek vol met die dingen!' Dan leg ik uit dat daar vroeger een Indianendorp was. Nou, moet je die ogen zien. Een Indianendorp bij oma in de achtertuin; dat spreekt natuurlijk wel tot de verbeelding".

Fingal vindt het belangrijk om de Arubaanse jeugd voor te lichten over de historie. Hij liep al lang met het idee rond om een boek voor het basisonderwijs te schrijven over Aruba in de Indiaanse tijd. Een jaar geleden is hij met een groep van zes leerkrachten gestart met het ontwerpen en samenstellen van een schoolboekje. Het is gemaakt voor de vierde, vijfde en zesde klas. Het wordt het komend schooljaar geïntroduceerd. Ruiz laat het voorlopige ontwerp zien. Er staan verhalen, tekeningen, vragen en opdrachten in. Fingal vertelt dat lang is nagedacht hoe men tijdsbepalingen moet uitleggen aan kinderen. Een opsomming van jaartallen is

Directeur Evelino Fingal in het Arubaans Archeologisch museum

saai en spreekt niet tot hun verbeelding.

GENERATIES

Fingal: "In het boekje leggen we het op een andere manier uit. We meten de geschiedenis van Aruba namelijk in generaties. Eén generatie duurt ongeveer 25 jaar. We zeggen dan tegen de kinderen: jij bent geboren in 1980, je vader en moeder omstreeks 1955, je grootouders omstreeks 1930 enzovoort. De kinderen moeten zelf gaan onderzoeken wanneer hun ouders en opa's en oma's zijn geboren. Vervolgens maken ze met die informatie een stamboom die zo ver mogelijk teruggaat in de tijd. Als de kinderen dan begrijpen waar ze mee bezig zijn kunnen we zeggen: Het begin van de cultuur op Aruba tot aan jouw geboorte is ongeveer veertien generaties. Dus van ongeveer het jaar 1650 tot het jaar 2000. Maar de Indianen leefden hier minstens 150 generaties".

Door het op deze manier uit te leggen hebben de kinderen tenminste een beetje besef van de tijd waarin de Indianen leefden. 'Vierduizend jaar geleden' zegt ze niets, dat is te vaag', aldus Fingal.

Ruiz legt uit dat Aruba een unicum in de Caribische regio is wat betreft opgravingen. Vanaf ongeveer 2500 voor tot 1800 na Chr. zijn op Aruba Indianen begraven. Inmiddels zijn tientallen ske-

Medewerkers museum: v.l.n.r. Ignacio Wernet, Vivi Ruiz, Francisco Croes, Aad Versteeg; niet op foto Angel Wernet

Indianen van dit eiland gebruik? Waarom kozen ze juist Aruba om te wonen? Curaçao is groter en heeft meer regenval. Waarom zijn er op Aruba dan toch veel meer restanten uit de Indiaanse tijd?

Ruiz: "Dat begrijpen we zelf ook nog niet helemaal. Zo is het goud ook nog een groot raadsel. Er bestaan prachtige legendes en er is goudwinning op Aruba geweest. Maar wij hebben nog nooit één bewerkt stukje goud aangetroffen dat in relatie kan worden gebracht met de Indianen. Heel vreemd. We hebben bewezen dat de groep Indianen van Aruba contact had met een groep uit Venezuela. Daar zijn bijvoorbeeld ontzettend veel gouden sieraden ontdekt. Dus de Arubanen moeten het goud destijds wel hebben gezien. Heel raar dat we op Aruba nooit iets hebben gevonden. Misschien vond de Arubaanse Indiaan dat 'gele stuk steen' veel te hard en te moeilijk om te bewerken. Gooide hij het achteloos weg en pakte hij een vuursteen om er een werktuig van te maken", lacht de geologe. "Misschien vinden we bij nieuwe opgravingen wel de 'Cacique-goudkist' (Cacique = het opperhoofd van de Indianen). Er is een legende die zegt dat de Indianen juist heel trots waren op hun bewerkte gouden sieraden en ze goed bewaarden. Ze verzamelden

Maar bij de speurtocht naar het vroege verleden komen toch heel wat vragen naar boven. Hoe maakten de

alles in een kist en die ligt nu nog steeds onder de grond. Niemand weet natuurlijk waar...".

Ruiz: "Wij noemen de eerste Arubanen 'pré-ceramische' Indianen. Pré betekent 'voor' en ceramisch betekent 'aardewerk'. Vrij vertaald: voordat ze aardewerk maakten. De latere Indianen op Aruba worden de ceramische Indianen genoemd omdat zij wel aardewerk maakten.

Het is heel interessant als men bedenkt dat deze mensen in principe alles zelf maakten wat ze nodig hadden: huizen, boten, werktuigen, aardewerk potten en nog veel meer. Daar krijg je echt bewondering voor. Wij zijn in ons huidige leefklimaat afhankelijk van veel andere mensen; de Indianen destijds niet.

De Indiaanse leefgewoontes blijven op Aruba in stand tot ongeveer 1750. In dat jaar wordt de eerste katholieke kerk te Alto Vista gebouwd temidden van de Indiaanse dorpjes die er rond Noord liggen. De Indiaanse gewoontes zijn in 1880 verdwenen. Op Arubaanse foto's van mensen uit die tijd zijn echter de typisch Indiaanse trekken herkenbaar. "Ze hebben een leuke erfenis van de Indianen meegekregen", lacht Ruiz. "Deze mensen zijn de directe voorouders van veel Arubaanse families".

De Indiaanse cultuur op Aruba is dood. Maar wat er van over is zit nog in de grond. Het is een soort archief dat zich in en op de bodem van Aruba bevindt: de afvalhopen, de grafvelden en de rotstekeningen. Alles bij elkaar zijn er ruim honderd terreinen op Aruba waar stukjes informatie liggen. Die informatie moet daar blijven tot het moment dat het nauwkeurig onderzocht kan worden door specialisten, die die opgeslagen informatie kunnen 'vertalen' in stukjes kennis over de Indiaanse tijd van Aruba. In de bodem ligt de sleutel van een stuk historisch Aruba. "En daar moeten we zuinig mee omgaan", aldus Ruiz.

De medewerkers van het archeologisch museum hopen deze week positief geluid vanuit Nederland te krijgen. Een subsidie van vier miljoen is niet niks, dat weten ze zelf ook wel. Maar de Arubaanse historie moet in stand worden gehouden. Die is 'oer-belangrijk' en moet kost wat kost behouden worden. "Daar zal iedere Arubaan het mee eens zijn", aldus de geologe en de directeur. Een professioneel museum met veel ruimte is toch het minste wat deze twee Aruba- en cultuurliefhebbers verdienen. Hopelijk zijn Aruba en Nederland het daar mee eens.

